Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2022

Foghlaim don tSaol agus don Obair: Modúlach

Aonad 1

Saoránacht Áitiúil agus Dhomhanda

[GLF11]

GLF11

DÉ CÉADAOIN 11 BEALTAINE, MAIDIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Ní mór duit na freagraí a scríobh sna spásanna chuige sin.
Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach ná ar leathanaigh bhána.
Comhlánaigh le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**
Freagair **gach** ceist sa scrúdpháipéar seo.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **5(a)**, **5(b)** agus **6**.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

13087.07R

Freagair **gach** ceist

1 **(a)** Ainmnigh **dhá** ghrúpa daoine a chosnaíonn Alt 75 den Acht um Thuaisceart Éireann (1998) ar leithcheal.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

(b) Mínigh **aon** tionchar **amháin** ar fhéiniúlacht chultúrtha an duine óig.

_____

_____

_____

_____ [2]

(c) Cuir síos ar **aon** dóigh **amháin** ar féidir le maireachtáil i mbochtaineacht dul i bhfeidhm ar dhuine óg.

_____

_____

_____

_____ [2]

(d) Mínigh **dhá** dhóigh ar féidir le rialtas Thuaisceart Éireann comhionannas sóisialta a chur chun cinn.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

[Tiontaigh an leathanach

2 **(a)** Scríobh **dhá** dhóigh a bhféadfá níos mó a fhoghlaim faoi mhórcheisteanna saoránachta domhanda.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

(b) Cuir síos ar **aon** ról **amháin** de chuid na Náisiún Aontaithe.

_____

_____

_____

_____ [2]

(c) Mínigh **aon** chúis **amháin** le coimhlint idir tíortha.

_____

_____

_____

_____ [2]

(d) Mínigh **dhá** dhóigh ar féidir le coimhlint i dtír dul i bhfeidhm ar theaghlaigh atá ina gcónaí inti.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

[Tiontaigh an leathanach

3 **(a)** Scríobh **dhá** dhóigh ar féidir le scoil cuimsiú a chur chun cinn.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

(b) Mínigh **aon** tairbhe **amháin** as cónaí a bheith ar dhuine i sochaí atá ilchineálach ó thaobh cultúir de.

_____

_____

_____

_____ [2]

(c) Mínigh **aon** dúshlán **amháin** den inimirce do phobail.

_____

_____

_____

_____ [2]

(d) Mínigh **dhá** fháth a ndéanfadh duine inimirce.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

[Tiontaigh an leathanach

4 **(a)** Mínigh **dhá** ról de chuid Fheidhmeannas Thuaisceart Éireann.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

(b) Mínigh **dhá** ról de chuid an Ombudsman don Phóilíniú.

1. _____

_____

_____

_____

2. _____

_____

_____

_____ [4]

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

[Tiontaigh an leathanach

5

Foinse A: Tionchar Shárú ar Chearta Daonna ar Dhaoine Thart Timpeall an Domhain

Chuir *Human Rights Watch* tuarascáil ar fáil in 2018. Léirigh an tuarascáil sárú ar chearta daonna i dtíortha thart timpeall an domhain. Is samplaí iad seo a leanas de shárú ar chearta daonna i dtíortha éagsúla.

- **an Asarbaiseáin** – chuir na húdaráis na scórtha duine aerach, déghnéasach agus trasinscne i bpríosún. Rinneadh céasadh ar chuid mhór acu.
- **an Bhealarúis** – gabhadh 100 iriseoir ar chúisimh bhréagacha. Bhuail na póilíní a lán acu.
- **an tSín** – sa tSín, cuirtear neamhshaoránaigh a chuireann cearta daonna chun cinn i bpríosún go fóill.
- **an tSeoirsia** – tá rochtain neamhshrianta ag seirbhísí slándála stáit ar líonraí teileachumarsáide le cumarsáid phoiblí agus cumarsáid phríobháideach a mhonatóiriú.
- **an India** – tá leibhéil arda d'fhoréigean gnéasach agus d'éigniú ar mhná ann. Is minic nach mbíonn na póilíní toilteanach iad seo a imscrúdú.
- **an Libia** – d'fhuadaigh grúpaí a bhí ceangailte le húdaráis an rialtais cuid mhór daoine le hairgead fuascailte a fháil.

Foinse: © Human Rights Watch. World Report on Human Rights 2018' https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/us/

Léigh an fhaisnéis i bhFoinse A go cúramach le cuid (a) den cheist thíos a fhreagairt.

(a) An fhaisnéis san Fhoinse agus do chuid eolais féin in úsáid agat, déan anailís ar an tionchar a imríonn sárú ar chearta daonna ar dhaoine thart timpeall an domhain.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____ [6]

[Tiontaigh an leathanach

(b) Ceann de na príomhdhóigheanna ar féidir le daoine óga cur go dearfach leis an tsochaí ná bheith freagrach go sóisialta.

Déan plé ar na dóigheanna ar féidir le duine óg a thaispeáint go bhfuil sé nó sí freagrach go sóisialta.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____ [6]

Imríonn Eagraíochtaí Neamh-Rialtasacha (ENRanna) ról tábhachtach i gcosaint na timpeallachta.

6 Déan ról Eagraíochtaí Neamh-Rialtasacha (ENRanna) a bhfuil cosaint na timpeallachta mar phríomhchuspóir acu a luacháil.

[10]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

13087.07R

16GLF1114

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

13087.07R

16GLF1115

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

13087.07R